

Vera in morala ste izključeni. Bodi veren ali ne, to je enako, samo da podpiraš na kakršenkoli način stremljenje klerikalcev. O morali ali o socialnem kreditu se niti ne govori, ker to ovira delovanje klerikalca; zato klerikalcu tudi tega ni treba, kadar gre za njegovo stranko. — Toliko o sredstvih; o delovanju te smrtonosne kuge izpregovorimo v prihodnje.

(Dalje.)

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava“.

Učiteljski parlament naših bratskih tovarišev na Hrvatskem je zboroval v dneh 5., 6. in 7. julija v Zagrebu. Čez 600 učiteljev in učiteljic se je zbralo te dni v metropoli Hrvaške iz vseh krajev svoje domovine. Prisostvovali pa so zborovanju tudi deželna nadzornika Stipetić in Cuvaj, županijski (okrajni) šolski nadzorniki Maričić, Vladislavljević, Prejac in Andres.*) Društvo srednješolskih profesorjev so zastopali profesorji: dr. Golik, Mohr, dr. Bosanac in Purić. Srbsko učiteljstvo je zastopal Arsenov iz Belega grada, Sarajevsko učiteljske Stipanović, našo »Zavezo« pa Ig. Šijanec iz Gornjega grada.

Prvi dan, t. j. 5. julija, se je vršila konferencija delegatov posameznih, v »Savezu« združenih učiteljskih društev.

Drugi dan je bila izvanredna občna skupščina, a tretji dan pa 19. glavna skupščina »Saveza«.

Izvanredna občna skupščina.

Predsednik »Saveza«, Stjepan Basariček, otvori skupščino, ki se je sestala v veliki dvorani učiteljskega, v daljšem nagovoru poda nekaj splošnih opomb. Priobčimo naj nekaj markantnejših stavkov iz Basaričkovega govora!

Uspeh dela je v najožji zvezi s svobodo delavca. To velja zlasti o duševnem delu, posebno o delu učitelja, ki ima nalogo, da poda duhu učenčevemu pečat svojega duha, ali da ga vzgoji tako, da bo »njegova slika i prilika«. Ako ni torej učitelj svoboden, tedaj ne more vzgajati svobodnih ljudi, ampak puste sužnje, kakor je tudi on saml!**)

Brez svobode ni veselja v delu, a kjer tega ni, tam tudi o pravem uspehu ne more biti govora. »Veselo srce kudlju prede«, veli narodna prislovica. O veselju pa ne more biti govora pri poslu, ki ga opravlja človek pod silo, ali po odredbah, zaradi katerih ne samo, da ne more, nego tudi

*) Ali veste, koliko nadzornikov se udeležuje zborovanj naše »Zaveze«? — 0!

Uredn.

***) To je čista in gola resnica! Čislani g. prof. Basariček bi moral priti k nam, da pouči nekatere gospode, kaj je učitelju svoboda in kaj je še učitelj, ako nima svobode. Zlasti po zaslugi ljubljanskega nadzornika so začeli pri nas kovati spono formalizma in avtomatstva, ki prete vanje vkovati vsak svobodni duševni polet, vsako samostojnost, vsako svobodno delujočo in ustvarjajočo duševno silo, ki so ji priznali in odkazali prvenstvo izmed vseh vzgojnih disciplin vsi veliki pedagogi svetovnega imena! — Takozvani formulirani stavki, ki so sedaj pri nas v modi in ki kažejo tesno obzorje, in malenkostno naziranje veljavnih ljudi, ubijajo učiteljevo individualnost: po njih ne poda nikoli učitelj duhu učenčevemu pečata svojega duha in nikoli ga ne vzgoji tako da bo »njegova slika i prilika.« Taka vzgoja je dresura, in sramotno je, da je kaj takega pri nas mogoče!

Uredn.

ne sme misliti. Sužnji pri delu ne pevajo, a če pevajo, tedaj ne pevajo veselih pesmi, nego žalostinkel

Svoboda pri delu povzdigne tudi ugled delavca! Sužnja nihče ne spoštuje, nego ga samo ceni kot stroj ali stvar, ki ga v delu vodi tuji um in tuja volja. Nikomur pa pri delovanju ni toliko potreben ugled, kakor učitelju! . . .

Da pa učitelj more biti svoboden in zraven tega zadovoljen in ugleden človek, mu je potreba v prvi vrsti dostojne plače. Koga preganja beda in nevolja tako, da mora noč in dan razmišljati, kako naj zamenja kraj s krajem in svojo deco prehrani in preskrbi, ta ne more biti veselega srca. Dušo njegovo pritiskajo črne brige, ter jo tlačijo k tlom in ji ne dopušča jo, da si oddahne in poleti svobodneje.

Toda ni zadosti, da se učitelj reši samo materialne bede, ampak je potrebno, da se mu da tak položaj, po katerem se povzdigne njegov ugled med narodom in se on naredi neodvisnega od nepoklicanih faktorjev. Ljudska šola ne služi dandanes samo interesom poedincev, pa tudi ne interesom samo tiste občine, v kateri je, nego interesom celokupne domovine. V nji vlada, in je tudi potreba, da vlada, ena ideja, ki ji je naloga, da se vsi sinovi domovine navdušujejo duha narodnega edinstva in čistega rodoljubja.*)

Ko je omenjal govornik, kako so se vsi ljudski zastopniki v saboru v zadnjem zasedanju zavzemali za učiteljstvo, je zadonelo po dvorani: »Živio hrvaški sabor! Živeli rodoljubni narodni zastopniki!«

Ko je načelnik še govoril o dosedanji edinosti med hrvaškim učiteljstvom in razpravljaj o nekih novejših pojavih, ki stremijo za tem, da se ta edinstvo ruši — je zaključil svoj nagovor s klicem: »Živjelo hrvatsko pučko učiteljstvo! Živjela lijepa naša domovina!«

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. Okrajna učiteljska skupščina. (Konec.) Predsednik naznani, da s prihodnjim šolskim letom stopi najbrž v veljavnost novi šolski in učni red, ki prepušča ureditev šolskih počitnic deželnemu šolskemu svetu. Takrat bo dana prilika nanovo urediti tudi počitnice po ljudskih šolah.

Četrta resolucija: »Vsak voditelj imej suplent!«

Predsednik omenja, da je v sedanjih razmerah res voditelju nemogoče ustrezati vsem svojim službenim poslom.**)

Petrazrednice z 10 in osemrazrednice s 16 razredi kažejo na nenormalne razmere. V Ljubljani so šole s preveč razredi in še iste ob periferiji mesta. Frančiškanska fara, ki je v sredi mesta, nima nobene šole, istotako ne stolna, šent-peterska pa z nameravanimi novimi kar pet. Zida naj se

*) Vse te zlate besede naj dobro premislijo vsi tisti, ki vladajo naše ljudsko šolstvo. Kdor ni takih nazorov in kdor ni dovzeten zanje — ta nima najmanjše sposobnosti, da bi odločeval v šolskih vprašanjih!

Uredn.

***) Posebno v Ljubljani, ko nekdo vedno preži na učiteljstvo pred durmi in na cesti ter mu je največje veselje, če more temu ali onemu izposlovati na višjem mestu grajo ali ukor.

Uredn.

več šol z manj razredi. Voditelj bo imel lahko pregled in ne bo samo vodja.

Resolucija se soglasno sprejme.

Peta resolucija zaradi kvalifikacij učiteljstva po literarni delavnosti, uspehov na različnih poljih, gmotnih razmer in dobre volje posameznikov se ne sprejme, ker je po mnenju predsednika to bolj interna stvar,* pač pa šesta: »Na dopoldan naj se prenese kar največ učnih ur, popoldan bodi pa prost.«

Nadučitelj Črnagoj dostavi, da je z višjim dovoljenjem uvedel na svoji šoli na Barju na imenovani način pouk ter da je tako zanj, da si drugačnega nikakor ne želi. Otroci so veliko poslušnejši, izpade čakanje od dopoldanskega na popoldanski pouk in izogne se poleti neznosni vročini.

Sedma resolucija: »Hospitacije naj bodo prostovoljne«, osma: »Radovoljke naj bodo za uspehe same odgovorne« in deveta: »V Ljubljani se ustanovi po ena slovenska deška in deklška meščanska šola, kateri pa vzdržuj dežela, kakor bo v Postojni,« se sprejmo.

O tem »Ali naj se uvedejo konference staršev in učiteljev in kako naj se iste vrše?« poroča učitelj Jak. Pretnar.

Konferenca se z veliko večino izreče zoper take konference, kar predsednik jako obžaluje.**)

»O podrobnem učnem načrtu za petje na ljubljanskih osemrazrednicah« poroča učitelj Jos. Pavčič:

Za podrobni načrt učni treba je več časa kot samo dva meseca. Podaja samo nekako podlago, na kateri bi se izdelal podrobni učni načrt.

Učitelj Likar poseže vmes, češ, da je za preosnovo petja treba najmanj časa enega leta in mnogo izkušenj. Tudi ni za to, da bi se petje po notah začelo že s 5. razredom, temuč naj se začne šele s 6. letom.

Njegovega predloga konferenca ne odobri, pač pa poročevalčev referat, s katerim se petje po notah začne že s 5. razredom.

O predmetu »Pismeno seštevanje v 3., 4. in 5. razredu« poročata učiteljica Milica Prosenec in Fr. Gale. Zadnji stavi predlog: »V 3. in 4. razredu seštevaj tako, da sumando glasno prištevaš, v 5. pa ga izpuščaš, t. j. v 3. in 4. razredu $7 + 2 = 9 + 3 = 12$ v petem pa 7. 9. 12.

Ravnatelj Črnivec je nasprotnega mnenja. Ljudska šola nima naloge izvajati nikakih hitrih, a površnih računarjev, ampak vzgajati mora temeljite računarje. Kdor se hoče v hitrem seštevanju izuriti, ga bo izurila že v praktičnem življenju potreba sama. V ljudski šoli naj se torej sumand vedno glasno prišteva.

Sploh je zoper vsako novotarijo, ki ni nič drugega, kot neka nova okova. Stavi za to predlog: »Učitelju se pusti na prosto voljo, je li učencem sumand prištevati ali izpuščati.«

Predlog učitelja Galeta konferenca soglasno zavrne.

»O pismenem odštevanju v 3. in 4. razredu« poroča učitelj Wider. Po njegovem predlogu naj bi se odštevalo: od 5 do $8 = 3$. O tem se otvori debata, katere se

*) Če je nadzornik objektiven, je ta resolucija nepotrebna, če pa isti sodi učiteljstvo po svojem duševnem razpoloženju, je pa potrebna. Uredn.

**) Učiteljstvo v principu ni zoper take konference, ne mara jih pa samo zaradi tega ne, ker bi kakor hospitacije dobile pod sedanjimi razmerami takoj uradno lice. Uredn.

udeležu nadučitelj Črnagoj, učitelja Pretnar in Likar ter vodja gluhonemnice Primožič. Ravnatelj Črnivec pritrjuje Likarju, naj ostane pri stari metodi: $5 + 3 = 8$, češ, tako odštevaajo na gimnaziji, na realki, v slovenskem in nemškem jeziku. Ako bi v tem kako novotarijo uvedli, jo gotovo imenovani zavodi ne sprejmejo in če ni povsod isto, nima nikakega pomena.

Predlog ravnatelja Črnivca in učitelja Likarja konferenca soglasno sprejme.

Poročilo učitelja Bernota »O enotni slovniški terminologiji in definicijah besednih plemen ter stavkovih členov« konferenca z odobrenjem vzame na znanje.

S to točko so končana poročila, za katera predsednik referente toplo zahvali.

Izbor uč. knjig in beril za leto 1904/5. Sprejmo se nasvetovane knjige. O tej stvari bo c. kr. mestni šolski svet podal posebno poročilo c. kr. deželnom šolskem svetu.

Predsednik graja, da so na šolah iste kategorije uvedene različne učne knjige, kar je proti obstoječim zakonitim določilom.

Voditelji naj se tekom leta sporazumejo ter uvedejo naj se po vseh istovrstnih šolah s prihodnjim šolskim letom enake knjige.

Zdaj poroča knjižični načelnik nadučitelj Dimnik.

Poročilo in nasveti se odobre, za pregledovalca računa pa imenuje predsednik učitelja Gärtnerja in Marolta, ki izjavita, da je račun popolnoma v redu.

Nato se izvolijo trije člani knjižničnega odbora za upravno dobo 1904/5, in sicer gg. Dimnik Jakob, Furlan Jakob, Sadar Vendelin. V stalni odbor so bili izvoljeni gg. Režek Juraj, Gabršek Franc, Marout Marija in Likar Janko.

16. točka »Samostalni predlogi« odpade, ker ni nobenega.

Predsednik sklene konferencijo tako-le:

Slišali ste iz ust poročevalca Dimnika, koliko je napredovalo ljubljansko šolstvo zadnjih 35 let, odkar je v veljavi novi šolski zakon, v deželnom stolnem mestu. A ne samo v Ljubljani, tudi na kmetih, ne samo pri nas, ampak po vsi širni Avstriji napreduje šolstvo, tako da lahko rečemo o njem s slovenskim pesnikom: »En zarod vstaja — preroben ves nov!« Kjer se zbira učiteljstvo, se z veseljem in navdušenjem spominja tistega, ki je z novim šolskim zakonom dal šolstvu novo podstavo, tistega, ki je glavni zaščitnik šolstva, to je našega presvetlega cesarja, ki mu na čast zakličimo 3 krat »Slava!«

Učiteljstvo se patrijotično odzove predsednikovemu pozivu in sklepom navdušeno zapoje cesarsko pesem.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Postojnsko učiteljsko društvo je imelo svoj redni občni zbor dne 2. avgusta t. l. v Št. Petru, in sicer letos zadnjič v počitnicah. Po novih pravilih bomo poslej zborovali med šolskim letom, kar bo gotovo mnogo priličneje, zakaj precej tovarišev in tovarišic, ki smo jih pričakovali, ni bilo navzočih: prvih ne, ker so morali uprav isti dan obleči cesarsko suktnjo, druge pa so že odšle k svojim staršem na vesele počitke. Vzlic temu se je nas zbralo 22 pravih članov ter 3 učiteljske soproge in 1 učiteljica iz logaškega okraja kot gostje. Naš častni član in ustanovitelj društva gospod